

อิทธิพลของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทย
ของผู้กำกับรุ่นใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2538-2540

นางสาวเพ็ญศิริ เสวตวิหารี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-045-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE INFLUENCES OF POSTMODERN CONCEPT PORTRAYED IN
THE THAI FILMS OF NEW GROUP OF DIRECTORS
DURING B.E. 2538-2540

Miss Pensiri Sawaitviharee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Graduate School

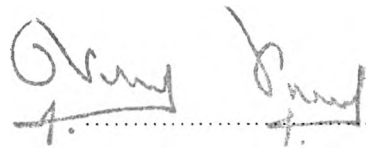
Chulalongkorn University

Academic Year 1998

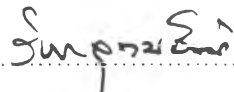
ISBN 974-332-045-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ อิทธิพลของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทย
ของผู้กำกับรุ่นใหม่ ระหว่างปี พ.ศ.2538-2540
โดย นางสาวเพ็ญสิริ เศวตวิหาร
ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วิชา อุตมฉันท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ)

..... กรรมการ
(อาจารย์กิตติศักดิ์ สุวรรณโกติน)

เพ็ญสิริ เศรษฐินาโร : อิทธิพลของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ ระหว่างปี พ.ศ.2538-2540 (THE INFLUENCE OF POSTMODERN CONCEPT PORTRAYEALED IN THE THAI FILMS OF NEW GROUP OF DIRECTORS DURING B.E.2538-2540) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ศิริกาณะ , 143 หน้า . ISBN 974-332-045-8.

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางเนื้อหาและวิธีการนำเสนอของ ภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2538-2540 ตามแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่และปัจจัยเกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตงาน เพื่อหาลักษณะเนื้อหาความหมายของตัวบทและวิธีการนำเสนอโดยใช้แนวคิดการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ ทฤษฎีสัญญาวิทยา และแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่มาวิเคราะห์ ผลของการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ ระหว่างปีพ.ศ. 2538-2540 มีการนำแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่มาใช้ใน เนื้อหาและวิธีการนำเสนอ ในระดับการสื่อความหมายพาดพิงอย่างไม่ลึกซึ้ง เป็นการอ้างอิงหรือใช้เพื่อสื่อความหมายมากกว่าการวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่นำมาอ้างที่เป็นเป้าหมายของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ ภาพยนตร์ไทยยังไม่ถือว่าเป็นภาพยนตร์ ยุคหลังสมัยใหม่อย่างเต็มที่ แต่เป็นภาพยนตร์ที่ปรากฏแนวคิดของยุคหลังสมัยใหม่ในบางส่วนเท่านั้น

2. กระบวนการผลิตภาพยนตร์ที่นำแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่มาใช้จะเกิดจากความคุ้นชินของผู้ผลิตรุ่นใหม่ที่มี ต่อลักษณะงานสื่อสารมวลชนร่วมสมัย เช่น มีวลิตวิตีไอ โฆษณา เป็นพัฒนาการที่มาจากความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และจุดมการณ์ของผู้ผลิตโดยตรง ซึ่งกระบวนการผลิตภาพยนตร์ที่นำแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่มาใช้ยังไม่เข้าสู่หัวใจของ กระบวนการผลิตตามแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่อย่างเต็มรูปแบบ

3. ภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับภาพยนตร์รุ่นใหม่ มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในยุคหลังสมัยใหม่ โดย สังคมจะเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดความคิดสร้างสรรค์ของผู้ผลิต ให้เสนอรูปแบบภาพยนตร์ที่มีการรวบรวมความหมายจากสิ่ง ต่างๆที่มีอยู่มาใช้ เป้าหมายของรูปแบบจะเป็นไปเพื่อความสนุกในขณะชมเป็นหลัก เพราะภาพยนตร์ไทยจัดเป็นสินค้าเพื่อความบันเทิงในระดับสูง

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต เพ็ญสิริ เศรษฐินาโร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ศิริชัย ศิริกาณะ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4085096428 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: THAI FILMS / NEW GROUP OF DIRECTORS / POSTMODERN CONCEPT

PENSIRI SAWAITVIHAREE : THE INFLUENCE OF POSTMODERN CONCEPT PORTRAYED IN THE THAI FILMS OF NEW GROUP OF DIRECTORS DURING B.E.2538-2540 . THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SIRICHAIRIRIKAYA , Ph.D. 143 pp. ISBN 974-332-045-8.

This research was aimed at analysing the content and style of presentation of films by new group of directors during B.E.2538-2540 to find out the postmodern concepts used in the films and the way they influenced the directors production. The research was based on the qualitative approach to study text meanings and methods of presentation with the use of the concept of Film Narration , Semiology , and Postmodern concepts. The results are as follows :

1. Thai films produced by new group of directors during B.E.2538-2540 applies postmodern concepts in terms of content and style of presentation. Anyway , postmodern concepts , in general , are partially applied for the aim of reference or signification , not criticism. Thai films , thus, could not be decisively considered as postmodern ones

2. The production following postmodern concepts might be influenced by directors ' familiarity to contemporary media culture such as music videos or television commercial ads. In other words, technological and ideological changes affect their worldview.

3. New group of directors' films presents the portrayal of Thai society in Postmodern era . The society is one factor that framed their initiative and enables them to present a form of films imploding meanings . The main purpose of form is to serve the viewers enjoyment. Films then turn to be the commodity for entertainment.

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน.....
สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....
ปีการศึกษา.....2541.....

ลายมือชื่อนิสิต.....เพ็ญศิริ.....เสาวฤทธิ์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ดร. สโรน.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกลงไปได้ด้วยการดูแลของ รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ศิริภายะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ กิตติศักดิ์ สุวรรณโกศล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ Dr.Nick Browne อาจารย์ผู้เพิ่มเติมแนวทางการศึกษาด้านภาพยนตร์ในระยะเวลาอันจำกัด อาจารย์ทั้ง 3 ท่านกรุณาให้คำแนะนำและกำลังใจอย่างดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด นอกจากนี้รวมถึง รองศาสตราจารย์ วิภา อุตมอันท์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชวัลบุเรณ กิติวัฒน์ ซึ่งได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าในการตอบคำถาม ขอขอบคุณ คุณทรงชัย เตชะสวัสดิพงษ์ จากบริษัท อาร์เอล ฟิล์ม คุณอารีย์ กาญจนรังสรรค์ ประชาสัมพันธ์ บริษัท ไทเอนเตอร์เทนเมนต์ คุณไชยทัศน์ โกวิทพรพิเชษฐ์ ประชาสัมพันธ์บริษัท ไฟว์สตาร์ จำกัด สำหรับข้อมูลประวัติผู้กำกับภาพยนตร์ และคุณเหมี่ยว คุณลุย จาก บริษัท Buddy Film ที่มีความอดทนอย่างสูงกับการติดต่อจากผู้วิจัย

ขอขอบคุณ คุณจีรบุณย์ ทิศนบรจจ คุณลักขณา คมคาย สำหรับความช่วยเหลือและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ รวมทั้งเพื่อนๆปริญญาโท ภาคในเวลาราชการที่ช่วยดูแลกันระหว่างการศึกษา ขอขอบคุณเพื่อนๆ กลุ่มชมวงการพิทักษ์โลกทั้งในและต่างประเทศ สำหรับความเอื้อเฟื้อกับแรงใจอันเต็มเปี่ยม คุณ บุ่ม คุณแต้ว คุณโย นิเทศศาสตร์บัณฑิตรุ่น 30 สำหรับแรงกายในการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร รวมไปถึงเพื่อนๆนิเทศศาสตร์ รุ่น 28 สำหรับแรงเชียร์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ คุณวันดี ดนัยดุษฎีกุล และคุณสุนทร รุ่งแจ้งสุวรรณ สำหรับเวลาว่าง อาหาร และ คำปลอบโยนอันพิเศษตลอดการทำงานชิ้นนี้

สุดท้าย ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัย ซึ่งประกอบด้วย บิดา มารดา นางสาว น้าชายและน้องสาว ที่สนับสนุนและให้ความเข้าใจกับทุกการตัดสินใจของข้าพเจ้าด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับ มิตรในเมืองไกล ผู้พิสูจน์ว่า กำลังใจไม่พ่ายระยะทาง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหาคำวิจัย.....	7
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.5 ข้อสันนิษฐาน.....	8
1.6 นิยามศัพท์.....	9
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	9
2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องของภาพยนตร์.....	10
2.2 ทฤษฎีสัญญาวิทยา.....	14
2.3 แนวคิดยุคหลังสมัยใหม่.....	17
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
3. ระเบียบวิธีวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	30
3.1 แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
3.3 การนำเสนอข้อมูล.....	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

4	ลักษณะการปรากฏของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ในภาพยนตร์ไทย	41
4.1	การดัดพันรบท (Intertextuality)	45
	การดัดพันรบทในระดับโครงเรื่อง	45
	การดัดพันรบทในระดับตัวละคร	54
	การดัดพันรบทในระดับฉาก	57
4.2	การปะติดปะต่อ (Pastiche)	66
	การปะติดปะต่อเทคนิคการนำเสนอจากสื่ออื่น	67
	การปะติดปะต่อจากลักษณะการนำเสนอจากภาพยนตร์เรื่องอื่น	73
	การปะติดปะต่อโดยการผสมโครงเรื่อง	77
	การปะติดปะต่อโดยการผสมประเภททางภาพยนตร์	78
4.3	การโหยหาอาลัยอดีต (Nostalgia).....	83
4.4	ความไม่ต่อเนื่อง (Discontinuity)	90
5	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานของผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยรุ่นใหม่.....	96
5.1	ปัจจัยเรื่องกลุ่มเป้าหมาย	97
5.2	ปัจจัยเรื่องภูมิหลังทางอาชีพ	105
5.3	ปัจจัยเรื่องวัยของผู้ผลิต	108
6	สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	111
6.1	สรุปผลการวิจัย.....	111
6.2	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต.....	117
	รายการอ้างอิง.....	118
	ภาคผนวก ก	121
	เนื้อเรื่องย่อ ภาพยนตร์เรื่องโลกทั้งใบให้นายคนเดียว.....	122
	เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง เกิดอีกทีต้องมีเธอ.....	122
	เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง รักแท้บทที่ 1.....	123
	เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง ผู้ชายหัวใจไม่พ่ายเรือ.....	124
	เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง เด็กกระเบิด ยัดแล้วยัด.....	124
	เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง แรงเป็นไฟ ละลายแค่เธอ.....	125

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง เจนนี่ กลางวันครึ่ง กลางคืนค่ะ	125
เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง สติแตก สุดซึ้งโลก	126
เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง ล่องจัน ขอมหอมไปนั่นที่เรอผืนยามหนน	127
เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง นางแบบ	128
เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง 2499 อัมพพาลครองเมือง	128
เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง 18-80 เพื่อนซี้ไม่มีซ้า	128
เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง ผืนตัดไห้หัวใจติดดิน	129
เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง ลับแล คนมหัศจรรย์	129
เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง ผืนบ้าคาราโอเกะ	130
เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง ท่าฟ้าลิขิต	131
เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง เพื่อนเพื่อน เพื่อนผืน เพื่อนวันเกียรติยศ	131
เนื้อเรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง 18 ผืนคนอันตราย	132
ภาคผนวก ข	134
ประวัติ ราเชนทร์ ลิ้มตระกูล	135
ประวัติ ปรัชญา ปิ่นแก้ว	135
ประวัติ สุเทพ ตันนินันดร	135
ประวัติ พิสุทธิ์ แพร่แสงเอี่ยม	136
ประวัติ คมสันต์ ศรีสวัสดิ์	136
ประวัติ ชลัท ศรีวรรณภา	136
ประวัติ ดุลยสิทธิ์ นิยมกุล	137
ประวัติ ธีรวัฒน์ รุจิธรรม	137
ประวัติ พจน์ อานนท์	137
ประวัติ กมล ศรีสวัสดิ์	138
ประวัติ ธีรนิติ อ่างควินิจชัย	138
ประวัติ นนทริย์ นิมิบุตร	138
ประวัติ กิตติกร เลี้ยวสกุล	138
ประวัติ องอาจ สิงห์ลำพอง	139
ประวัติ ลำเนา สุดโต	139

สารบัญ (ต่อ)

ประวัติ เป็นเอก รัตนเรือง	139
ประวัติ อ็อกไซด์ แปง ชุน	140
ประวัติ ลราวุธ วิเชียรสาร	140
ภาคผนวก ค.....	141
เนื้อเพลง เพลงคิดถึง.....	142
เนื้อเพลง เพลงเหย้าทำทำดิน.....	142
ประวัติผู้วิจัย.....	143